

Warszawa, 26 lipca 2018 r.

Komunikat FOR 20/2018: Popularność ekonomii współdzielenia – wnioski z Sharing Economy Index

- Indeks Ekonomii Współdzielenia (*Sharing Economy Index*) autorstwa szwedzkiej organizacji Timbro porównuje popularność usług ekonomii współdzielenia w ponad 200 państwach i terytoriach zależnych na świecie.
- Rozwój technologii cyfrowych zmniejsza koszty poszukiwania potencjalnych chętnych do wymiany wszelkich dóbr i usług, a innowacyjne systemy reputacyjne sprawiają, że znacznie łatwiej zaufać wcześniej nieznanym osobom. W raporcie FOR „E-rozwój. Cyfrowe technologie a gospodarka” pokazaliśmy, że technologie cyfrowe i innowacyjne rozwiązania pozwoliły na olbrzymi wzrost liczby transakcji zawieranych między osobami prywatnymi, co stoi u podstaw ekonomii współdzielenia.
- Wysoką wartość indeksu osiągnęły miejsca z rozwiniętym sektorem turystycznym, w których duża część ekonomii współdzielenia dotyczy usług noclegowych. To m.in. boomem w turystyce tłumaczona jest pierwsza pozycja Islandii w rankingu.
- Polska zajęła w rankingu popularności usług ekonomii współdzielenia 92. miejsce na 213 przeanalizowanych państw i terytoriów zależnych. Zajęliśmy 7. miejsce wśród krajów naszego regionu i 22 miejsce w Unii Europejskiej. Pokazuje to, że w Polsce istnieje wciąż duży potencjał dla rozwoju usług z obszaru ekonomii współdzielenia.
- Wiele regulacji czy rozwiązań podatkowych tworzonych z myślą o tradycyjnych przedsiębiorstwach i relacjach pracodawca-pracownik nie przystaje do cyfrowej rzeczywistości, w której działają usługi ekonomii współdzielenia.
- Jak pokazują autorzy *Sharing Economy Index* rozwojowi ekonomii współdzielenia sprzyja większy poziom wolności gospodarczej i dostępność do szerokopasmowego Internetu. Poza tym platformy działające w ramach *sharing economy* pozwalają na budowanie zaufania pomiędzy dostawcami określonych usług i klientami.

Czym jest ekonomia współdzielenia?

Technologie cyfrowe i innowacyjne rozwiązania pozwoliły na olbrzymi wzrost liczby transakcji zawieranych między osobami prywatnymi, co stoi u podstaw ekonomii współdzielenia. Wspólne przejazdy samochodem, wynajem nieużywanego pokoju czy zbiórki pieniężne na określony cel nie są niczym nowym. Jednak w przeszłości ich skala była ograniczona, ponieważ najczęściej transakcje takie miały wymiar lokalny, wśród osób, które łatwo mogły się znaleźć i ufały sobie, bo się znały. Rozwój technologii cyfrowych diametralnie zmniejszył koszty poszukiwania potencjalnych chętnych do wymiany, sprzedaży lub kupna wszelkich dóbr i usług, a innowacyjne systemy reputacyjne sprawiają, że znacznie łatwiej zaufać wcześniej nieznanym osobom. Jednocześnie sprawność platform internetowych łączących kupujących i sprzedających zachęca coraz więcej osób do uczestnictwa, dzięki czemu wybór ofert jest coraz większy. W efekcie dochodzi do wielu transakcji, które w przeszłości nie miałyby miejsca, ponieważ osoby zainteresowane nie mogłyby się znaleźć lub by sobie nie ufały, o czym pisaliśmy w raporcie FOR „E-rozwoj. Cyfrowe technologie a gospodarka”¹. W dyskusjach na temat ekonomii współdzielenia (z ang. *sharing economy*) uwaga skupia się często na kilku dużych międzynarodowych przedsiębiorstwach, które zbudowały platformy umożliwiające łączenie nieznanymi sobie osobami usługodawców i odbiorców. Jednak liczba firm, które można zakwalifikować do obszaru *sharing economy* jest znacznie dłuższa i znajduje się na niej także wiele podmiotów lokalnych.

Podobnie jak wiele innych zjawisk w gospodarce, także ekonomia współdzielenia doczekała się różnych prób pomiaru. Indeks Ekonomii Współdzielenia (z ang. *Sharing Economy Index*) to najnowsza z dostępnych miar. Autorzy indeksu ze szwedzkiego think tanku Timbro² nie tylko oszacowali popularność *sharing economy* w większości państw na świecie, ale też pokazali, jak powinno się rozumieć samo zjawisko.

W ramach indeksu Timbro posługuje się szeroką definicją ekonomii współdzielenia, którą z wcześniejszymi definicjami z literatury naukowej łączy trzy elementy:

- istnienie niewykorzystanej nadwyżki jakiegoś dobra lub czasu,
- działanie dużej cyfrowej sieci,
- zbudowanie zaufania pomiędzy obcymi osobami.

Należy podkreślić, że nie ma tu znaczenia czy motywem do określonego działania jest zysk lub jego brak. Jak podsumowują autorzy indeksu, „usługi ekonomii współdzielenia obniżają koszty transakcyjne³, łagodzą zaburzenia na rynku i rozdzielają ryzyko pomiędzy dostawcę i odbiorcę usługi, poprzez ułatwienie transakcji, które wykorzystują określoną nadwyżkę [jakiegoś dobra lub czasu – przyp. autora] i które w innym przypadku by nie zaszły”⁴.

Na potrzeby skonstruowania indeksu autorzy posłużyli się dwoma definicjami, które warto w całości przywołać:

¹ Łaszek, A. (2018) „E-rozwoj. Cyfrowe technologie a gospodarka”, Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju, <https://for.org.pl/pl/raport-e-rozwoj-cyfrowe-technologie-a-gospodarka>

² Timbro to największy think tank promujący wolnorynkową gospodarkę w krajach nordyckich. Powstał w 1978 r.

³ Więcej na temat kosztów transakcyjnych w raporcie „E-rozwoj. Cyfrowe technologie a gospodarka”, s. 19: „Żeby przeprowadzić wymianę, musimy najpierw znaleźć kupca lub sprzedawcę. Następnie muszą odbyć się negocjacje w kwestii ilości towaru. W końcu musi zostać podpisana i wyegzekwowana umowa między kontrahentami. Poświęconego na te czynności czasu kontrahenci nie mogą przeznaczyć na pracę lub odpoczynek – i, niezależnie od poniesionych kosztów pieniężnych, ów czas zalicza się do kosztów, które określane są mianem kosztów transakcyjnych”.

⁴ Bergh A., Funcke A., Wernberg J. (2018) “Timbro Sharing Economy Index”, s.22

Definicja 1:

Usługa ekonomii współdzielenia (*Sharing Economy Service – SES*) jest platformą, która ułatwia zawieranie umów między dającymi się zidentyfikować dostawcami usług rynkowych a klientami oczekującymi tych usług. Transakcja nie może obejmować żadnego przeniesienia własności i jest przeprowadzana indywidualnie dla każdego przypadku, gdzie żadna ze stron nie jest zobligowana do uczestnictwa w przyszłych transakcjach. Usługa ekonomii współdzielenia musi, poza dostarczeniem reklamy, także obniżyć koszty transakcyjne. Platforma współdzielenia jest czymś innym niż dostawcy i nie ulepsza czy znacząco przekształca wkładu dostawcy w świadczoną usługę. Dostawcy muszą przynajmniej częściowo wykorzystać nadwyżkę mocy produkcyjnych do produkcji dobra finalnego lub świadczonej usługi. Dostawca usług ekonomii współdzielenia (*Sharing Economy Service Provider*) jest organizacją, która przede wszystkim dostarcza usługi ekonomii współdzielenia.

Definicja 2:

Ekonomię współdzielenia stanowią wszystkie wymiany dokonywane za pośrednictwem usług ekonomii współdzielenia (SESs)⁵.

Jak powstawał Indeks Ekonomii Współdzielenia?

Na podstawie analizy stron internetowych i baz danych w różnych językach autorzy wzięli pod uwagę 4651 potencjalnych usług⁶, z których finalnie 286 zostało zakwalifikowanych jako usługi ekonomii współdzielenia. Dla tych usług zmierzono poziom ruchu internetowego na stronach związanych z poszczególnymi usługami⁷ i zestawiono go z danymi Banku Światowego na temat populacji poszczególnych państw, aby pokazać intensywność korzystania z takich usług. Wśród 286 podmiotów jedna trzecia działała w obszarze usług noclegowych, a połowa znalazła się w szerokiej kategorii usług dla biznesu.

Ponadto dla 23 podmiotów oszacowano także liczbę dostawców działających w ramach danej platformy korzystając z metody *web scraping*⁸. Podmiotem o największej liczbie dostawców usługi okazała się firma Airbnb. Intensywność ruchu internetowego i szacunki dotyczące liczby dostawców stanowiły dwie równorzędne składowe ostatecznego indeksu.

Specjalnie dla celów indeksu stworzono zestaw pytań, którego zadaniem była eliminacja z pierwotnej bazy danych usług, które nie mieściły się w definicji usług ekonomii współdzielenia, opracowanej na potrzeby indeksu:

1. Czy usługa jest nadal świadczona?
2. Czy platforma jest niezależna zarówno od dostawcy jak i klienta?

---

⁵ Ibidem, s. 23

⁶ Zespół tworzący to zestawienie składał się z osób zrekrutowany korzystając z *Upwork* - platformy działającej w ramach ekonomii współdzielenia.

⁷ Autorzy zwracają uwagę na niedoszacowanie aplikacji mobilnych, w tym aplikacji pozwalających na realizację usług transportowych (*ride-sharing*). Stąd niektóre kraje mają dobrą pozycję w rankingu pomimo wprowadzenia zakazu dla tego typu usług.

⁸ Jak informują autorzy: *“The scraped data has been collected by Zeta Delta OÜ using low intensity automatic web-scraping techniques similar to the ones used by search engines, such as Google, to index web pages”*.

3. Czy zachodzi przeniesienie własności?⁹ Jeśli platforma oferuje usługi, a także możliwość przeniesienia własności, to czy najważniejszym celem platformy jest ułatwienie w świadczeniu usług?
4. Czy są dostarczane dobra (usługi) dostępne na rynku?
5. Czy platforma ułatwia zawarcie umowy? Innymi słowy, czy platforma obniża koszty transakcyjne?
6. Czy umowy są oparte na indywidualnych relacjach (dostawca-klient)? Czy dostawca z klientem zawierają umowę przy każdej z transakcji bez wiązania się długoterminowymi umowami?
7. Czy platforma nie tworzy ostatecznego produktu (usługi)?
8. Czy istnieje nadwyżka środków produkcji po stronie dostawcy?

Pozycja Polski i innych krajów w rankingu

Autorzy raportu zwracają uwagę na wysoką pozycję w rankingu państw i terytoriów zależnych z rozwiniętym sektorem turystycznym. Stąd wysoka pozycja miejsc, które są popularnymi celami podróży turystów, a duża część ekonomii współdzielenia dotyczy w tych miejscach usług noclegowych. To m.in. boomem w turystyce tłumaczona jest pierwsza pozycja Islandii w rankingu¹⁰.

Polska zajęła w globalnym rankingu popularności usług ekonomii współdzielenia 92. miejsce na 213 przeanalizowanych państw i terytoriów zależnych. Zajęliśmy też 7. miejsce wśród krajów regionu¹¹ i 22. miejsce w Unii Europejskiej. Na ostateczną liczbę punktów wpłynęła m.in. wciąż niewielka liczba dostawców działających w ramach *sharing economy*. W Polsce coraz bardziej popularne są takie serwisy jak Airbnb czy Blablacar, ale wiele z 23 analizowanych platform jest w naszym kraju niedostępna lub mało popularna, co wyjaśnia dopiero 92. pozycję w rankingu¹². Ruch internetowy na stronach badanych usług był także niższy niż w wielu innych krajach. Jak widać w Polsce istnieje wciąż duży potencjał dla rozwoju usług z obszaru ekonomii współdzielenia.

Dużo pełniejsze wykorzystanie technologii cyfrowych, także tych służących *sharing economy*, przez sektor prywatny w Polsce wymaga stworzenia sprzyjającego środowiska regulacyjnego ze strony sektora publicznego. W raporcie FOR „E-rozwoj. Cyfrowe technologie a gospodarka” zwróciliśmy uwagę na to, że wiele obowiązujących obecnie regulacji było tworzonych z myślą o tradycyjnych przedsiębiorstwach, przez co nie przystają do cyfrowej rzeczywistości i wymagają zmian. Ponadto funkcjonujący w Polsce system podatkowy oraz ubezpieczeń społecznych, oparty na tradycyjnej relacji pracodawca-pracownik, nie przystaje do rzeczywistości platform internetowych łączących dostawców usług ekonomii współdzielenia bezpośrednio z ich klientami.

Innymi słowy wiele problemów, które kiedyś miały rozwiązywać regulacje, np. ochrona przed nieuczciwym kierowcą taksówki czy określenie standardu dla miejsca noclegowo rozwiązują dziś prywatne platformy zapewniające mechanizmy reputacyjne i narzędzia obniżające koszty transakcyjne. Dlatego, jak podkreślali autorzy raportu FOR na temat e-rozwoju, „wiele regulacji gospodarczych jest [dziś] wymierzonych w problemy, które w dużej mierze są już nieaktualne”.

---

⁹ W zestawieniu nie brano pod uwagę np. platform będących serwisami aukcyjnymi czy miejscami sprzedaży internetowej takich jak Allegro czy eBay.

¹⁰ Bergh A., Funcke A., Wernberg J. (2018) “Timbro Sharing Economy Index”, s.12

¹¹ W grupie krajów, które dołączyły do UE w 2004 r. i później, poza Cyprem i Maltą.

¹² 9flats, Airbnb, Airtasker, Blablacar, Boatbound, Bonappetour, Carambla, Desktime, Dogbuddy, Fiverr, Floow2, Getaround, Handiscover, Homestay, Justpark, Lrngo, Onefinestay, Parkonmydrive, Rover, Stayjapan, Taskrabbitt, Turo, Zaarly

Pozycja w Indeksie	Państwo lub terytorium	Liczba punktów
1	Islandia	100
2	Turks i Caikos	66,9
3	Malta	58,2
4	Czarnogóra	58,0
5	Nowa Zelandia	52,8
6	Chorwacja	52,2
7	Wyspy Owcze	49,3
8	Dania	45,9
9	Aruba	43,1
10	Irlandia	41
11	Wyspy Dziewicze Stanów Zjednoczonych	40,8
12	Bermudy	34,3
13	Curaçao	32,3
14	Monako	32,2
15	Barbados	29,4
16	Norwegia	29
17	Australia	26,2
18	Portugalia	25,6
19	Francja	25,1
20	Dominika	25,1
39	Estonia	14
58	Łotwa	6,9
61	Węgry	6,5
63	Bułgaria	6,1
88	Rumunia	2,4
92	Polska	1,8
108	Litwa	1,2
132	Czechy	0,6
140	Słowenia	0,5
177	Słowacja	0,1

Tabela 1, Pozycja i liczba punktów w Sharing Economy Index wybranych krajów.

Ekonomia współdzielenia a wolność gospodarcza, zaufanie i dostęp do Internetu

W ramach Indeksu Ekonomii Współdzielenia autorzy zbadali związki pomiędzy indeksem a wolnością gospodarczą, korzystając z miar publikowanych przez Fraser Institute¹³. Często platformy działające w ramach ekonomii współdzielenia przedstawiane są jako narzędzia do unikania podatków i państwowych regulacji. Okazuje się jednak, że państwa o wyższym poziomie wolności gospodarczej mają też większy rozmiar ekonomii współdzielenia. Przeczy to wspomnianej popularnej tezie, a jednocześnie pokazuje, że wolność gospodarcza jest istotna dla rozwoju nowych, często innowacyjnych platform, korzystających z nowych technologii.

To ważny wniosek także dla polityki gospodarczej i kolejny argument, dlaczego warto wspierać działania na rzecz wzrostu wolności gospodarczej i sprzeciwiać się nadmiernym państwowym regulacjom w Polsce. Zagrożeniem dla rozwoju ekonomii współdzielenia mogą być propozycje rządzących dotyczące kolejnych przepisów na rynku usług noclegowych¹⁴ czy transportowych¹⁵, które rozciągałyby znane z przeszłości regulacje na nowe, coraz popularniejsze dzięki technologiom cyfrowym, modele działania na tych rynkach. Zamiast tego warto rozważyć zmiany lub odejście od tych państwowych regulacji, które kiedyś miały rozwiązywać nieaktualne już dziś dzięki cyfryzacji problemy.

Autorzy raportu przyjrzeni się też zależnościom pomiędzy Indeksem Ekonomii Współdzielenia a zaufaniem, aby sprawdzić czy uzasadniona jest teza, że do działania usług ekonomii współdzielenia potrzebny jest wysoki poziom zaufania w społeczeństwie. Nie znaleźli oni statystycznie istotnego związku, co tłumaczone jest tym, że to same usługi funkcjonujące w ramach ekonomii współdzielenia pozwalają zbudować zaufanie wśród użytkowników. Stąd wysoki poziom zaufania w społeczeństwie nie jest niezbędny do rozwoju ekonomii współdzielenia, gdyż to platformy działające w tej sferze kreują zaufanie pomiędzy dostawcami i odbiorcami usług, którzy w pozostałych obszarach życia mogą nie darzyć innych mieszkańców wysokim poziomem zaufania.

Szwedzki think tank Timbro pokazuje też na podstawie indeksu, że znaczenie dla rozwoju usług ekonomii współdzielenia ma liczba osób, które mają dostęp do szybkiego Internetu. Autorzy raportu przypominają, że dostęp do szerokopasmowego Internetu jest najwyższy w krajach wysokorozwiniętych stąd wniosek, że ważny dla rozwoju ekonomii współdzielenia jest także sam wzrost gospodarczy i zbliżanie się do poziomu zamożności najbogatszych państw. W przypadku Polski więcej wolności gospodarczej byłoby pomocne zarówno w procesie doganiania bogatszych od Polski krajów Zachodu, jak i dalszego rozwoju ekonomii współdzielenia.

Zobacz również¹⁶:

Bergh A., Funcke A., Wernberg J. (2018) "Timbro Sharing Economy Index",
<https://timbro.se/allmant/timbro-sharing-economy-index/>

Łaszek, A. (2018) „E-rozwoj. Cyfrowe technologie a gospodarka”, Raport Forum Obywatelskiego Rozwoju, <https://for.org.pl/pl/raport-e-rozwoj-cyfrowe-technologie-a-gospodarka>

¹³ Zob. Economic Freedom of the World: <https://www.fraserinstitute.org/studies/economic-freedom>

¹⁴ <http://www.rp.pl/Nieruchomosci/306049914-Obowiazek-rejestracji-mieszkan-przeznaczonych-na-najem-krotkoterminowy.html>

¹⁵ Np. projekt ustawy o zmianie ustawy o transporcie drogowym oraz ustawy o czasie pracy kierowców,
<http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12303152/katalog/12459390#12459390>

¹⁶ Dziękuję Kamilowi Mientusowi i Aleksandrowi Łaszce za uwagi i pomoc w przygotowaniu tego komunikatu.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn, możesz się skontaktować:

Patrycja Satora, dyrektor ds. rozwoju FOR

Tel. 500 494 173

patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność - obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

KONTAKT DO AUTORA

Marek Tatała

Wiceprezes Zarządu, Ekonomista

e-mail: marek.tatala@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A · 02-628 Warszawa · tel. +22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl · www.for.org.pl

[f/FundacjaFOR](https://www.facebook.com/FundacjaFOR) · [t@FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR)